

Захарін С.В.,

*доктор економічних наук,
головний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інститут педагогіки НАПН України
ORCID ID: 0000-0002-1263-8170*

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ОСВІТА.

«СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН ДІЯЛЬНОСТІ МОН»: ДЕСЯТЬ ЗАУВАЖЕНЬ

Анотація. У статті наведено Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України. Представлено десять зауважень інформаційного характеру.

Ключові слова: українська освіта, Стратегічний план, діяльність, Міністерство освіти і науки України, державна програма.

Нещодавно в інформаційний простір увірвалася новина: «Міністерство освіти і науки презентувало Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України».

Звісно, в інформаційний простір увірвалася не лише новина, а і належне супроводження – картинки, слогани, інтерв'ю. Кампанія вийшла галасливою. Непідготовлені читачі мали здогадатися, що сталася чергова «епохальна освітня перемога».

При цьому засоби масової інформації та інформаційні агенції посилалися на постік, оприлюднений на офіційній сторінці Міністерства у фейсбуці.

У тексті постіку наведено посилання – завдяки цьому найбільш вибагливі користувачі могли прочитати не лише про чергову «епохальну освітню перемогу», але і відкрити сторінку «Стратегічний план діяльності МОН до 2027 року».

У свою чергу, на цій сторінці розміщено pdf-файл «Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. Освіта переможців». Наведу лише десять пунктів – те, що одразу кинулося в очі.

Перше. Документ, який має назву «Стратегічний план...» – насправді не є планом у класичному розумінні цього слова. В оп-

рилюдненому документі багато інформації, яка виходить за межі сучасного уявлення про поняття «план» – фотографії, картинки, гасла. Натомість немає переліку чітких заходів, планового обсягу витрат, визначених джерел фінансування, а також відомостей про відповідальних виконавців.

Друге. Уже з перших сторінок помітні логічні нестыковки і протиріччя. Приміром, у постіку на фейсбуці написано: «в основі документа – Візія майбутнього освіти і науки України та державні програмні документи, які визначають стратегії розвитку України та її інтеграції до Європейського Союзу». Але у тексті Стратегічного плану (сторінка 4) згадано лише про окремі документи (в основному, вже затверджені раніше Стратегії) і геть зовсім не згадано про Візію.

І це зрозуміло. Так звана «Візія...» ніким не розглянута, не затверджена і не схвалена. А тому у «Стратегічному плані» її і не згадали. Натомість про Візію згадали лише піарники, і це логічно, адже Візія від самого початку проектувалася виключно як піарний документ.

Третє. У «Стратегічному плані» багато написано про події і процеси, які не є предметом функціоналу (впливу) МОН. Так, на сторінці «Наші стратегічні індикатори» намальовано різнокольорові кубики, у яких містяться певні показники. В одному з кубиків написано, дослівно: «1% від ВВП витрати на дослідження та розробки (зараз 0,4%)». Але до повноважень МОН не належить ані прогнозування ВВП, ані визначення параметрів його розподілу.

Четверте. Забаганки, що містяться у «Стратегічному плані», не ґрунтуються на вимогах чинного законодавства. Приміром, у одному з кубиків наведено індикатор: «40% студентів навчаються за грантами на навчання». Але і станом на момент оприлюднення файлу, і станом на зараз – закон щодо запровадження грантів не ухвалений. І можливо, такий закон взагалі не буде ухвалений.

П'яте. Оприлюднений «Стратегічний план» за методологічним підходом та структурою помітно нагадує інший документ – «План відновлення. Освіта і наука», що розроблений апаратом МОН у серпні 2022 року і розміщений на сайті МОН за посиланням.

Отже, автори «Стратегічного плану» під час «напруженого дизайнування» повністю спиралися на методологічний фундамент, який був застосований апаратом МОН у 2022 році.

Шосте. Оприлюднений «Стратегічний план» помітно нагадує «План відновлення. Освіта і наука» не лише за методологією і структурою, але і за змістом. Текстові збіги вражають.

Сьоме. Якщо вірити фейсбуку, постік про «Стратегічний план» був оприлюднений 11 березня о 6 годині ранку. Але не оприлюднено документу про затвердження або схвалення «Стратегічного плану». Сама по собі наявність документу під назвою «Стратегічний план», але без наказу про його затвердження – не породжує жодних правових наслідків. На мій погляд, якщо все серйозно, якщо це не по-кіношному – тоді план має бути затверджений наказом [2]. Або можемо сформулювати навпаки: відсутність наказу – це ознака несерйозності.

Восьме. 14 березня на сайті МОН з'явилася новина «Презентували Стратегічний план діяльності МОН Світовому банку та партнерам із розвитку». Цитуємо написане: «13 й 14 березня міністр освіти і науки України Оксен Лісовий та перший заступник міністра освіти і науки Євген Кудрявець зустрілися з партнерами з розвитку: Світовим банком, UNICEF, UNESCO, USAID, United Nations, UN Women Ukraine, Global Partnership for Education, Save the Children, Education Cannot Wait, представниками Японії, Фінляндії, Швеції, Німеччини, Канади, а також компаній Apple, Google та Microsoft». Для міжнародних партнерів ми представили «Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року»...»

Натомість відсутня інформація про презентацію (представлення) «Стратегічного плану» Президенту України, Верховній Раді України, профільному парламентському комітету, Кабінету Міністрів України, а також іншим «внутрішнім партнерам» – у першу чергу Національній академії наук України та Національній академії педагогічних наук України.

Це дозволяє зробити припущення, що «Стратегічний план» розроблявся для створення «красивої картинки» у першу чергу у головах міжнародних партнерів, можливо – для «відпрацювання» чергового іноземного гранту, а геть зовсім не для того, аби консолідувати українське суспільство на вирішення завдань перспективного розвитку освіти і науки.

Дев'яте. У документі наведено доволі багато бездоказових тверджень, які мають дуже віддалений зв'язок із функціонуванням системи освіти і науки. Приміром, на сторінках 34-35 «Стратегічного плану» наведено блакитні квадратики і прямокутники, із

яких можна зрозуміти, що у 2023 році в Україні було 55% офіційно працевлаштованих випускників, а у 2030 році цей показник має зрости до 80%.

З наведених малюнків геть зовсім незрозуміло:

- на чому ґрунтується впевненість, що рівень працевлаштування в нашій країні збільшиться у 1,5 рази;
- чому наведено прогноз показника 2030 року, хоча «Стратегічний план» (якщо вірити його назві) має горизонт лише до 2027 року;
- чи є хоча б якась державна логіка у оприлюдненому прогнозі (якщо врахувати, що відомства, які відповідають за розвиток ринку праці, взагалі не оприлюднили прогнози на період до 2030 року).

Десяте. Публічного обговорення документу не було. «Стратегічний план» не обговорювався ані на засіданні Громадської ради при МОН, ані інститутами громадянського суспільства. Незаангажовані експерти, які не беруть участі в численних грантових програмах, не мали змоги долучитися до розробки «Стратегічного плану».

Це говорить про те, що думкою громадськості в черговий раз знехтували. У той же час не бракує емоційних інтерв'ю, у яких голосливо стверджується, що усі «освітні ініціативи» буцімто обговорюються з громадським середовищем.

І останнє. У «Стратегічному плані» дуже багато гасел, слоганів і закликів. Приміром: «Заклади вищої освіти є середовищем максимальних можливостей для подальшої самореалізації здобувачів вищої освіти, а Україна визнана державою високоякісної освіти та наукових інновацій світового рівня». Чи можливо цього досягти за три роки, маючи захмарно низький рівень інноваційної активності і знаходячись в стані війни? – запитання риторичне [2].

Нескінченні гасла – як у кращих радянських традиціях – зустрічаються в усіх розділах документу.

Навіщо потрібні ці нескінченні гасла?

Відповідь дуже проста. Рано чи пізно авторів «епохальних освітніх перемог» (у тому числі і авторів pdf-файлу «Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. Освіта переможців») відправлять у відставку. Але вони до кінця життя будуть відвідувати донорські конференції і роздавати емоційні інтерв'ю із незмінною мантрою: «Ми напружено

працювали. Ми хотіли зробити дуже багато. Ми «дизайнували» прорив. Але нам не дали. Нас критикували несправедливо. Нас звільнили передчасно. І через це освіта гине».

Р. С. У цій статті відображено лише позицію автора. Висновки та фактичні твердження, наведені у цій статті, не відображають позиції державних органів, установ, організацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Захарін С. PISA-2022 – матеріал для вдумливого аналізу, а не маніпуляцій. Блог на сайті Osvita.ua 2023-12-07. URL: <https://osvita.ua/blogs/90751/>
2. Захарін С. Ректора вишу доцільно обирати чи призначати? Блог на сайті Osvita.ua 2024-01-30. URL: <https://osvita.ua/blogs/91295/>
3. Захарін С. «Стратегічний план діяльності МОН»: десять зауважень. Блог на сайті Osvita.ua 2024-04-03. URL: <https://osvita.ua/blogs/91794/>
4. Захарін С. Провал «реформи НУШ»: винні точно не вчителі. Блог на сайті Osvita.ua 2024-04-17. URL: https://osvita.ua/blogs/91902/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR1ff2vMxGZ3B5Jix5gH2Skr6FdelKcfk9bNpAjbv6cvh_nXeNqQLKMZ375w_aem_ARvr9АНMbjXr5HIXHULYvsMuqlZAETw2vNm-i_X6x4jPDrThK2tz_pu9ChAiZjM_Mflzc39f-7-mTok_66_Dg6cb